

Yatay Dikey Bireycilik/Toplulukçuluk Sosyal Sermaye Arasındaki İlişkiler

DOI: 10.26466/opus.493082

*

Mehmet Ertuğrul Uçar* - Ümit Morsünbül**

*Dr.,Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Aksaray / Türkiye

E-Mail: ertugrulucar@gmail.com

ORCID: [0000-0002-7202-3856](https://orcid.org/0000-0002-7202-3856)

**Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Aksaray / Türkiye

E-Mail: morsunbulumit@gmail.com

ORCID: [0000-0002-0750-5015](https://orcid.org/0000-0002-0750-5015)

Öz

Sosyal sermaye, güvene dayalı insan ilişkilerinin ürünü olan ve maddi olmayan bir tür sermayedir. Sosyal sermaye, üç önemli öğeden oluşmaktadır bunlar: güven, ortak değerler ve iletişim ağları ile birbirine bağlanmanın oluşturduğu grup aidiyetidir. Başka insanları tanımak ve o insanlar ile sürekli iletişim halinde olmak bir yerde sosyal sermayenin oluşması sağlamaz. Tanıdığımız insanlara güvenmek kendinizi bu insanlardan oluşan bir gruba ait hissetmiş ve iletişim kurduğunuz kişilerle bazı ortak değerleri taşıdığınıza inanmanız gereklidir. Sosyal ve kültürlerarası psikolojide bireycilik ve toplulukçuluk üzerine çok sayıda araştırma yapılmış ve kavramlaştırma öne sürülmüştür. Triandis, yatay ve dikey bireycilik /toplulukçuluk kavramsalaştırması oluşturmuştur. Dikey toplulukçulukta benlik, grup üyelerinin eşit olarak algılanmadığı bir topluluğun parçasıdır. Yatay toplulukçulukta ise benlik, grup üyelerinin eşit olarak algılandığı bir topluluğun parçasıdır. Sosyal sermaye içinde bulunulan kültürden etkilenmektedir. bu çalışmada yatay ve dikey bireycilik /toplulukçuluk benlik kurgularının sosyal sermayeyi yordayıp yordamadığını belirlemek için regresyon modeli geliştirilip test edilmiştir. Araştırma bulgularına göre Benlik kurgularının sosyal sermaye boyutlarını yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal sermaye, Yatay ve Dikey Bireycilik/Toplulukçuluk

Relationships Between Vertical And Horizontal Individualism/Collectivism And Social Capital

*

Abstract

Social capital is a result of human relations that depends on trust and it is a non-material capital. Three important components of social capital that created by social networks are trust, common values and the emotional of belongings. To know people and to be in touch with them are not enough for the emergence of a social capital. Belonging, knowing and trust to other people and to believe that you are sharing common values with these people are necessary for the social capital. Many of researches on individualism and collectivism have been conducted in social and cross-cultural psychology and conceptualization has been put forward. Triandis makes the distinction between horizontal and vertical individualism/collectivism. The self in vertical collectivism is perceived as part of a society based on inequality. In the horizontal collectivism, the self is part of a community where group members are perceived as equal. Vertical individualism, acceptance of autonomous individual and inequality; horizontal individualism consists of an autonomous individual and an emphasis on equality. Some psychologists suggest that social capital related to individualism and collectivism. In light of the literature the aim of this study is to examine whether vertical and horizontal individualism/collectivism predict social capital. Regression analysis was used to determine whether vertical and horizontal individualism/collectivism predict social capital. Overall, the results of this study indicated that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism predicted social capital

Keywords: *Social capital, Horizontal and Vertical Individualism/Collectivism*

Giriş

Sosyal sermaye; insanların karşılıklı olarak birbirlerine güvenmesi sonucu oluşan, maddi olmayan güven ilişkisine dayalı bir sermayedir. Sosyal sermaye olgusuna hakkındaki çalışmalar Coleman'ın(1988) eğitim sürecini değerlendirdiği çalışması ile başlamış 1990'lardan sonra, özellikle psikoloji, sosyoloji, politika, ekonomi, eğitim, kültür gibi değişkenlerle olan ilişkisi üzerine odaklanılmıştır (Uçar, 2001). İnsanlar tek başlarına başaramayacakları veya çok zorlanarak başarabilecekleri amaçlarına aralarında iyi ilişkiler kurup ve bu ilişkilerin zaman içinde devam etmesini sağlayıp ulaşabilirler veya en azından bu yönde birlikte çalışabilirler. Bu birlikte çalışma eğilimi de bireyleri, var olan çeşitli iş olanakları, fırsatlar ve yeni ilişkiler ile donatarak bir çok farklı iletişim ağı ile birbirlerine bağlamaktadır. İnsanların birbirlerine güvenmesi sonucu oluşmuş olan bu iletişim ağları da insanlar için bir kaynak oluşturmaları nedeniyle maddi olmayan bir tür sermaye oluşumu olarak ele alınabilir. Nitekim karşılıklı güvenin var olduğu ortamlarda bireylerde iletişim ağlarının yarattığı olanakları ve yine bu iletişim ağlarının aracılığıyla oluşan ortak değerleri, iletişim ağlarındaki diğer bireylerle paylaşma eğilimi vardır. Buradan hareketle bir bireyin, kurulan ilişkilerde yeni değerler oluşturarak diğerleriyle ortak bir görüşü paylaşması ve tanıdığı insan sayısının fazla olması, o bireyin sosyal sermaye açısından ne kadar zengin olduğunu göstermektedir (Field, 2006).

Güven, iletişim ağları ve oluşturulan ortak değerler ile birbirine bağlanma; sosyal sermayenin en temel üç ögesidir. Bu ögeler sonucunda bireyler arasında kendiliğinden bir grup aidiyeti oluşmaktadır. Bu nedenle sadece başka insanları tanımak ya da o insanlarla iletişim içinde olmak, sosyal sermayenin oluşması sağlamaz (Field, 2006). Tanınan bu bireylere güvenilmesi, yine bu bireylerden oluşan gruba kişinin kendini ait hissetmesi ve iletişim kurulan bu bireylerle bazı ortak değerlerin varlığına dair inancın olması gerekir.

Uslaner (2004) ve Fukayama' nın (1998) bakış açısına göre de güven, sosyal sermayenin var olması ve oluşmasının en önemli değişkenidir. Bu bağlamda bireylerin sadece karşılıklı iletişim ağları kurmaları sosyal sermaye oluşumu için yeterli değildir. İletişim ağlarının kaliteli olması

ve bireylerin ortak değerler oluşturması için öncelikle güven duygusu ve bu duyguyla biçimlenen ilişkinin olması gereklidir. Uslaner (2004) sosyal sermaye olgusunun odağına aldığı güven kavramı için üç tür ayrıma gitmektedir: Stratejik güven, geliştirilmiş güven ve kurumsal güven.

Stratejik güven, birbirini tanıyan iki birey arasındaki güveni ifade eder. Genel anlamda bu güven türünün özellikle tanıdıklar, akrabalar yakın ilişkide bulunan insanlar arasında, her zaman her yerde olduğu gözlenmektedir. Bu güven yapısında, insanların birbirlerini tanıma düzeylerindeki artması ile birlikte karşılıklı olarak birbirlerine güvenme düzeylerinde artmaktadır. Başka bir deyişle bireylerin birbirlerini tanıma düzeyleri arttıkça güven düzeylerinde de yükselme eğilimi söz konusudur (Uslaner, 2004).

Genelleştirilmiş güven olgusu ise birbirini tanımayan bireyler arasındaki güven ilişkisini ifade eder. Bu güvenin olması için bireylerde, tanımadığı bir kişi ile ilişki kurduğunda aldatılmayacağına ve bu ilişkiden kendisine herhangi bir şekilde zarar vermeyeceğine ilişkin bir inanç olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında bireylerde, insanların büyük bir kısmının güvenebileceği olduğu ve insanlar ile rahat bir şekilde zarar görmeden birtakım işlerin yapılıp, ilişkiye geçilebileceği inancı olmalıdır. Ayrıca Uslaner' e (2004) göre geliştirilmiş güven olduğu yerde ahlaki güvende artmaktadır.

Stratejik güven ile karşılaştırıldığında Genelleştirilmiş güvene sahip kişilerin etnik veya dini gruplara katılmadıkları; ancak iş ilişkilerine, kültürel örgütler ve bunların yaptıkları etkinliklere katıldıkları gözlenir (Uslaner, 2002). Nitekim dine ve mezhebe dayalı gruplar, aynı inanca üye insanları bir araya getirerek diğer inançları ise gruplarından dışlama eğilimindedirler. Bu eğilim de hem gruba üye kişilerin tek türden (homojen) olmasına hem de dışarıda olanların grup tarafından tek türden (homojen) olarak algılanmasına neden olmaktadır (Brewer, 1997).

Uslaner' e (2004) göre üçüncü güven türü, kurumlara karşı olan *kurumsal güvendir*. Kurumlara güven, geliştirilmiş güvenle paralel ve çok yakın bir ilişkiye sahiptir. Bir bireyin geliştirilmiş güvene sahip olabilmesinin ön koşulu, öncelikle kurumlara güvendir. Birey, içinde yaşadığı devlet kurumlarına güvenince bu durum, onun tanımadığı kişilere güvenmesini de kolaylaştıracaktır. Kurumlara karşı oluşan güven, tanınmayan bir birey ile kurulan ilişkinin olumsuz olsa bile bu

kurumlar aracılığıyla giderilebileceği inancını sağlamakta, bu inançta genelleştirilmiş güveni artırmaktadır.

Uslaner'e (2004) göre genelleştirilmiş güveni oluşturan temel öğeler Mikro düzeyde insanların iyimser olması ve çevreyi kontrol edebildiği algısına sahip olması; bu algı nedeniyle dünyanın iyi bir yer olduğu, işlerin her gün daha iyiye gittiği ve gideceği, birey eğer çaba gösterirse işlerin iyiye gitmesine katkıda bulunabileceği inancına sahip olmasıdır. Bu inanç, bir yerde sosyal sermayenin oluşuma neden olan: eğitim, grup aidiyeti, diğer insanlar ile kurulan ilişkiler ve erken yaşam deneyimleri kadar etkilidir. Makro düzeyde ise güvenin en önemli belirleyicisi toplumdaki sosyal ve ekonomik eşitliktir; eşitliğe oluşturan ise yasal sistem ve gelir dağılımının adaletli olmasıdır.

Yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunda eğitim düzeyi genelleşmiş güvenin en önemli yordayıcısıdır (Bourdieu,1986, Bourdieu ve Passeron, 1977; Coleman 1994; Putnam 1992). Eğitim, bireylerin toplumsal statüleri ve gelir düzeylerinin yükselmesini sağlamakta, gelir düzeyindeki ve statüdeki yükselme ise bireylerin genelleştirilmiş güveni artırmaktadır. Bunun ek olarak, eğitim özellikle de üniversite eğitimi, aynı konu hakkında farklı görüşlerin olduğunu göstererek, bireyin dünyaya bakışını genişletip ve bireyin kendisinden farklı, sosyal,kültürel ve siyasi görüş olarak çeşitlilik gösteren geniş bir insan grubu ile ilişkiye geçip onlar ile bağlantı kurmasına neden olmaktadır.

Bir ülkede var olan adil ve güçlü bir yasal sistem ilişkilerde karşılaşılan sorunların maliyetini azaltıp genelleştirilmiş güvenin risklerini azaltır. İnsanlar kullanılma ya da adatılma endişesini çok fazla yaşamazlar çünkü aldatılma durumunda yasal sistemin onları koruyacağını bilirler. Bu nedenle bir ülkedeki yasal sisteme duyulan güven ve adalet sisteminin işleyişi çok önemlidir (Fukayama, 1998, Uslaner, 2002).

Brehm ve Rahn (1997) yönetim sistemine güvenmenin (confidence), yöneticilere değil ama yönetime güvenmenin, genelleştirilmiş güvenin en güçlü ögesi olduğunu iddia etmişlerdir. Bu durumda demokrasinin gelişmiş olduğu ülkeler genelleştirilmiş güvenin yüksek olduğu ülkelerdir. Kurumlara güven ve genelleştirilmiş güven için demokrasinin varlığı çok önemli olduğu görünmektedir ancak bunu açıkça ortaya koymak çok güçtür. Bunu ortaya koymaktaki güçlüğü'n nedeni genelleştirilmiş güvene demokratik sistemin mi yol açtığı, yoksa demo-

krasiye belli bir kültürel yapının mı yol açık olmamasından kaynaklanmaktadır. Inglehart (1997) genelleştirilmiş güvenin ve belli bir kültürel yapının demokrasiye yol açtığını savunmuştur, ancak Muller ve Seligson (1994) demokrasinin var olduğu ülkelerde güvenin geliştiğini; otoriter devletlerin ise güveni yok ettiklerini iddia etmişlerdir (Akt. Uslaner, 2004,). Buna rağmen bir ülkede kurumların değişmestirilmesi ile sosyal sermaye için önemli olan genelleştirilmiş ve kurumsal güven oluşmamaktadır. Putnam'ın (1992) bir ülkede demokratik rejimi kurmanın, demokrasiyi tüm özellikleri ve kurumları ile işler hale getirmekten daha kolay olduğunu çarpıcı bir şekilde ifade etmiştir.

Bu durumda toplumda ekonomik, sosyal, ve yasal, özellikle ekonomik eşitlik en önemli öge olmaktadır. Eşitlik iki boyutta genelleştirilmiş güveni geliştirir. Birinci olarak düşük düzeyde gelir, insanların geleceğe yönelik karamsar bakmasına genel bir karamsarlığa ve kaderciliğe yol açmaktadır. Bu bakımdan gelir dağılımındaki adaletsizlik ve yoksunluk genel olarak toplumda ve bireylerde iyimserliği düşürmektedir. İyimserlikte güvenin temelinde yer aldığı için genel olarak güveni düşürmektedir. İkinci olarak bir toplumda gelir dağılımındaki eşitlik varsa, o toplumdaki birbirinden farklı gruplar ve bireyler arasında güçlü sosyal bağlar oluşur. Bir toplumda gelir dağılımında adaletsizlik varsa bu durum farklı gelir gruplarının özellikle de alt ve üst gelir grubundaki insanların gittikçe birbirlerinden kopmasına tamamen farklı yaşam tarzı geliştirmelerine yol açar. Eşit gelir dağılımının olmadığı toplumlarda, toplum içinde gruplaşmalar oluşur ve bireylerin birbirlerinden uzaklaşırlar bu oluşan gruplarda tanıdıklar arası güven yani stratejik güven artar. Böyle toplumlardaki insanlar da yoksunluk duygusu yani haksız bir şekilde bir şeye sahip olmasının engellendiği duygusu artar, toplumdaki kendilerinden farklı diğer insanlar ile aynı kaderi paylaşmadıkları algısı oluşur. Böylece de insanların kendilerinden farklı insanlara güvenmeleri yani genelleştirilmiş güven en alt düzeylere geriler (Uslaner, 2002, s.16).

Güven aynı zamanda toplumların kültürü bireyin benlik algısı ve insanların birbirleri ile nasıl bir etkileşim içinde oldukları ile de yakından ilişkilidir. Genelleştirilmiş güven toplulukçu değerler ve yaşam tarzından (kolektif kimliklerden) çok bireysel benlik algısı ve bireyci değerleri yansıtır. Avrupa ülkelerine bakıldığında büyük ölçüde Protestan nüfusa

sahip olan ülkeler(özellikle İskandinav ülkeleri) çok bireycidirler ve bu ülkeler Katolik ya da Müslüman nüfusun yoğun olduğu toplulukçu ülkelerden daha fazla genelleştirilmiş güvene sahiptirler (Allik ve Realo, 2004). Ancak bu ayırmada söz edilen ülkelerin siyasi rejim ve gelir dağılımını da dikkate alarak bu durum değerlendirilmelidir. Çünkü Japonya ve Çin toplulukçu bir kültürler olmalarına rağmen sosyal sermaye düzeyleri yüksektir (OECD, 2010, s.27). Toplumdaki çeşitlilikte yani farklı kültürler ve yaşam tarzına sahip insanların bir arada olması da kültür kadar etkilidir. Kültürel ve sosyal çeşitlilik, insanların kendilerine benzemeyen insanlar ile ilişki kurmalarına yol açıp genelleştirilmiş güvenin oluşması için insanlara fırsat yaratılmasına neden olur (Allik ve Realo, 2004).

Kültürlerarası araştırmalar, benlik kavramlaştırmalarının kişinin içinde yaşadığı kültüre göre büyük ölçüde değiştiğine işaret etmektedir (Rhee, Uleman, Lee, Roman, 1995; Triandis, McCusker ve Hui, 1990 akt., Taylor, Peplau, Sears, 2012). Bireylerin kendilerini nasıl tanımladıklarının kültürden kültüre farklılıklar göstermesi, benlik kavramının sosyal bir yapı olmasıyla ilişkilidir (Aronson, Wilson, Akert, 2012) ve kültürün sosyal psikolojik süreçler üzerindeki etkisi, esas olarak bireycilik-toplulukçuluk çerçevesinde incelenmiştir (Kağıtçıbaşı, 2017a).

Sosyal psikoloji ve kültürel psikolojide bireycilik ve toplulukçuluk kavramları ile ilgili pek sayıda araştırma ve değerlendirme yapılmıştır (Oyserman, Coon ve Kimmelmeier 2002; Fiske, 2002; Bond, 2002; Kitayama, 2002; Triandis ve Singelis, 1998; Rhee, Uleman ve Lee, 1995; Göregenli, 1995; Triandis, 1990; Hofstede, 1984). Özellikle 1980'den sonra hız kazanan bu çalışmalar, bireylerin kendilerini grubun bir parçası olarak mı yoksa gruptan bağımsız bir birey olarak mı tanımladıkları üzerine odaklanmıştır (Kağıtçıbaşı, 2017a; Triandis, 1995; Markus, Kitayama, 1991; Hofstede,1984). Özellikle endüstriyelleşmiş Batı kültüründeki bireyler için, bireycilik üstün gelmekte ve bireyler kendilerini eşsiz bir kişi olarak belirli yetenekleri, değerleri, hayalleri ile tanımlamaktadırlar. Asya, Afrika, Merkez ve Güney Amerika'ya özgü kültürlerin çoğu ise toplulukçuluğa daha çok değer vermekte ve bireylerin kendilerini grup amaçları ve grubun kimliğiyle tanımlamaları ön plana çıkmaktadır (Myer, 2015). Dolayısıyla toplulukçu kültürlerde

vurgu bağımsızlıktan çok bağımlılık üzerineyken bireyci kültürlerde ise ön plana çıkan, bireyin biricikliğidir (Burger, 2016).

Toplulukçu kültürlerde birey kendini ait olduğu grubun bir parçası olarak görürken bireyci kültürlerde birey için önemli olan kendi kişisel bağımsız benliğidir. Dolayısıyla toplulukçu bireylerde kendi amaçlarını grubun amaçları doğrultusunda belirleme ve grubun norm ve değerlerine uyma öncülken, bireyciler için amaçları grupla ters düştüğünde bile belirleyici olan kendi kişisel hedefleridir. Bireyciler kişisel hedeflerini grubun hedefleri ile uyumlu hale getirmeye çalışmazlar ve kendi hedefleri onlar için grubun hedeflerinden daha önceliklidir (Markus ve Kitayama, 1991; Triandis, 1995). Toplulukçular ve bireyciler amaçlarının yanı sıra başarı ya da başarısızlıklarının nedenlerini, değerlerini, toplumsal davranışlarını da farklı şekillerde açıklama eğilimi gösterirler. Toplulukçu bireyler başarılarının nedenlerini özellikle grup tarafından verilen desteğe atfederken başarısızlıklarını kendi çabalarının azlığı ile ilişkilendirirler. Bireyci bakış açısına sahip bireyler ise başarılarını kendi yetenek ve becerileri ile başarısızlıklarını da görevin zor oluşu ya da şans faktörü ile açıklama çabasındadırlar. Toplulukçularda grup içi ahenk, yakın ilişkiler, hiyerarşi, görev, itaat, fedakarlık gibi değerler ön plandayken bireyciler için özgürlük, yapılan işten zevk alma, bireysel başarı, yarışma, özerklik gibi değerler baskındır (Triandis, 1993). Dolayısıyla bu benlik kurgularından toplulukçu olan “öteki” ne uzanan, bireyci olan ise başkalarından “ayrılmış” olan benliktir (Kağıtçıbaşı, 2017a)

Kültürleri bireyci ve toplulukçu olarak değerlendirmek, her ne kadar bireylerin sosyal davranışlarını, hayata bakış açılarını, tutum ve değerlerini yordamada işlevsel olsa da bireylerin kendilerini öznel bağlamda tanımlamaları farklılıklar gösterebilmektedir. Kültürleri kendi düzeylerinde toplulukçu ya da bireyci olarak zıt kutuplara ayırmak mümkün olsa (Triandis, Suh, 2002) da birey düzleminde düşünüldüğünde yapılan araştırmalar çok boyutluluğa işaret etmektedir (Kağıtçıbaşı, 2017a). Dolayısıyla bireyleri kültürleri bağlamında, tek bir boyutta toplulukçu ya da bireyci olarak kategorize etmek eksik bir yaklaşım olacaktır (Kağıtçıbaşı, 2017a; Oyserman ve ark.,2002; Triandis, 1999).

Triandis (1995), Hofstede'nin (1980) aksine bireycilik ve toplulukçuluk boyutlarının iki karşıt kutup olarak değil, aynı kişide farklı seviyelerde var olabilen kültürel sendromlar olarak ele alınmasını önererek INDCOL ölçeğini hazırlamıştır (Wasti ve Erdil, 2007). Ölçek, ilişkisel ve özerk benlikleri ayırtmak yerine aynı bireyde her ikisinden de özellikler barındıran, ancak bir boyutu baskın olan tutumu ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçeğin yanı sıra Singelis'in (1994) geliştirdiği benlik kurgusu ölçeği de aynı kültürde yer alan bireylerin ilişkisellik ve özerklik eğilimlerini baskınlık düzleminde ölçmeyi hedeflemiştir. Ancak yapılan çalışmalar, ölçeğin bir bireyde aynı anda var olabilen ilişkisellik ve özerklik eğilimlerini boyutlandırmada yetersiz kaldığını göstermiştir (Kağıtçıbaşı, 2017a).

Triandis (1995), ölçek çalışmalarında yukarıda sözü edilen olgulardan hareketle ve geniş bir literatür taramasının ardından, benliğin farklı kombinasyonlarla açığa çıkabileceğine ilişkin görüşlerini ortaya koymuştur. Buna göre bireycilik ile toplulukçuluk -yatay ve dikey düzlemlerde- *yatay bireycilik, dikey bireycilik; yatay toplulukçuluk, dikey toplulukçuluk* şeklinde boyutlandırılabilir. Bu boyutlandırmada Triandis; fedakarlık, kendine özgünlük, yarışmacı olma, statüye verilen önem, bireyler arası güç mesafesi gibi dinamikleri dikkate alarak, ayırmaştırmanın asıl temeline eşitlikçi ya da hiyerarşik ilişkiler karşıtlığını koymuştur (Kağıtçıbaşı, 2017a). Dört boyut aynı zamanda Singelis, Triandis, Bhawuk ve Gelfand (1995) tarafından farklı değerler, politik sistemler ve sosyal yönelimlerle de ilişkilendirilmiştir (Berry ve ark., 2015).

Dikey düzlem yatay düzleme kıyasla bireyleri daha net çizgilerle farklılık boyutuna taşımaktadır. Dolayısıyla dikey toplulukçuluk ve dikey bireycilik eşitsizlik ve farklılıklara vurgu yaparken yatay toplulukçuluk ve yatay bireycilik eşitliğe ve daha yumuşak bir geçişle benzerliklere odaklanmaktadır. Dikey toplulukçulukta birey, kendisini hiyerarşik yapılanması olan bir iç gruba ait olarak hisseder. Bu hiyerarşik yapı hem grup üyelerinin eşitsizliği hem de bazı üyelerin yüksek statüsü ile ilintilidir. Bireyin benliği diğerleriyle karşılıklı bağımlıdır ancak eşitsizlik olgusu var olduğu için birey kendini grup üyeleriyle eşit olarak görmez. İç grup için fedakarlıkta bulunmak ve gruba hizmet etmek bu düzlemde çok önemlidir. Yatay toplulukçulukta

ise yine birey kendisini bir iç grubun parçası olarak görür ve o doğrultuda tanımlar ancak burada grup üyelerinin eşitliği ön plana çıkmaktadır. Tüm grup üyeleri aynı olarak algılanır; karşılıklı bağımlı benlik yapısı, ortak amaçlar ve uyum üzerine odaklanır. Bireyin diğer bireyler ile eşit olması temel kültürel örüntüdür. Dikey bireycilikte birey, benliğini özerk olarak tanımlar ve eşitsizlik vurgusu bireyi, kendini güçlü bir şekilde diğerlerinden farklı algılamasına odaklar. Benlik tamamen diğer bireylerden bağımsızdır. Statü, rekabet ve kazanmak değer verilen olgulardır. Dolayısıyla yarışmacılık, bu kültürel örüntüde ön plana çıkmaktadır. Yatay bireycilikte ise birey yine kendini özerk olarak varsayar ancak eşitlik olgusunun varlığı kendisini diğer bireylerle benzer görmesine yol açar. Statü farklılıkları vurgulanmaz, grup içerisinde az çok bir denklik vardır. Kişi, benliğini diğer benliklerle uyumlu olmasına rağmen bağımsız olarak görme eğilimi gösterir (Triandis, 1995; Triandis ve Gelfand, 1998).

Triandis (1995, 2001), yukarıda sözü edilen boyutlara göre Korelilerin toplulukçu yapılarıyla İsrail Kibutzlarının toplulukçu özelliklerinin birbirine benzemediğini vurgularken dikey ve yatay eksenlere vurgu yapmaktadır. Nitekim Koreliler dikey toplulukçuluğa, Kibutzlar da yatay toplulukçuluğa örnek verilebilir. Diğer bir açıyla da hiyerarşik yapının var olması, Hindistan ile bireylerinin en iyi olma yarışında olduğu ABD'yi birbiriyle aynı kılamaz. ABD ve Fransa bu bağlamda dikey bireyciliğe örnek, Hindistan ve geleneksel Yunan toplumları da dikey toplulukçuluğa örnektir.

Alanyazın tarandığında kişilik, yatay/dikey bireycilik ve toplulukçuluk benlik yapıları ile sosyal sermaye ve sosyal sermayenin boyutları arasındaki ilişkilerin araştırılmadığı görülmektedir. Bir yerde sosyal sermaye oluşumunda bireyin benlik kurguları, kendini diğerleri ile nasıl algıladığı ve değerlendirdiği önemli bir boyuttur. Yatay/dikey bireycilik ve toplulukçuluk benlik yapıları ve sosyal sermaye arasındaki ilişkilerin incelenmesi alanyazına katkı sağlayabileceği gibi, araştırma bu değişkenlerin ilişkisinin yönü ve gücü hakkında da bilgi verebilir.

Yöntem

Bu araştırmada temel amac yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk yapılarının, stratejik güven, genelleştirilmiş güven, kurumsal güven ve ortak değerleri yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Bu amaçla, bu araştırmada kuramsal açıklamalara dayanarak bu değişkenleri kapsayan bir çoklu regresyon modeli oluşturulmuş ve test edilmiştir. Aşağıda araştırmanın hipotezleri verilmiştir;

- Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapıları stratejik güveni anlamlı olarak yordamakta mıdır?
- Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapıları genelleştirilmiş güveni anlamlı olarak yordamakta mıdır?
- Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapıları kurumsallaşmış güveni anlamlı olarak yordamakta mıdır?
- Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapıları ortak değerleri anlamlı olarak yordamakta mıdır?

Bu araştırma, var durumu sorgulayan betimsel bir araştırmadır. Türkiye’deki beliren yetişkinlik döneminde, yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk, stratejik güven, genelleştirilmiş güven, kurumsal güven ve ortak değerler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeline dayanan bir araştırma yapılmıştır. Tarama modelleri, halen ya da geçmişte var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi hedefleyen araştırma modelleridir(Karasar, 2004). Veriler, farklı yaşlardaki bireylerden toplanmış ve kesitsel araştırma uygulanmıştır. Araştırmada, üniversite öğrencilerinde yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk, dikey toplulukçuluğun stratejik güven, genelleştirilmiş güven, kurumsal güven ve ortak değerler ile ilişkilerini içeren bir regresyon modeli oluşturup sınanmıştır.

Araştırma Grubu

Katılımcılar tamamı Aksaray Üniversitesinde eğitim gören öğrencilerden oluşturmuştur. Ölçme araçlarının uygulanacağı katılımcılar, “18-26 yaş aralığında (beliren yetişkinlik döneminde) olmak” özelliği dikkate alınarak, amaçlı (purposive) örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örneklemede araştırmacı, evrenle ilgili

daha önceki kuramsal bilgilere ve kendi bilgilerine ve araştırmanın özel amacına dayanarak bir örneklem belirlemektedir (Fraenkel ve Wallen, 1993). Bu örneklemenin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç alt kesimini örnek olarak almak ve evrenin araştırma problemine en uygun bir kesimini gözlem konusu yapmaktır (Sencer, 1989). Bu örnekleme yönteminin, evren değerleri hakkında önemli ipuçları vereceği ifade edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçları 300 katılımcıya uygulanmıştır. Ölçek maddelerinin çoğunu boş bırakan (en az % 5'ini) ya da merkeze kayma hatalarının gözlemlendiği toplam 55 kişi veri setinden çıkarılmıştır. 247 kişi üzerinde yapılan aykırı değer analizleri sonucunda da 7 gözlem analiz dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, araştırma grubu Aksaray Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 234 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların %66,7 kız, %33,3 erkektir. Çalışma grubundaki katılımcıların yaşları 18-33 arasında değişmektedir (\bar{X} yaş=20.46; Sd: 1,70).

Veri Toplama Araçları

INDCOL Ölçeği: Yatay bireycilik/toplulukçuluk ile dikey bireycilik/toplulukçuluğu ölçmek için Singelis ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Wasti ve Erdil (2007) tarafından ise adaptasyonu yapılan INDCOL ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 37 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan, ölçekteki her bir maddenin kendi durumlarını ne ölçüde yansıttığını 1 (hiç uygun değil) ile 5 (tamamen uygun) arasında puan vererek derecelendirmeleri istenmektedir. Yapılan faktör analizinden sonra, yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluğu ölçen her biri dokuzar maddeden oluşan dört boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Yatay bireyciliğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .68, dikey bireyciliğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .76, yatay toplulukçuluğun cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .75 ve dikey toplulukçuluğun cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise .73 olarak bulunmuştur.

Sosyal sermaye ölçeği: Sosyal sermayeyi ölçmek amacıyla Uçar (2011) tarafından geliştirilen 4 boyutlu ölçek kullanılmıştır. Sosyal sermayeyi yordayabilmek için stratejik güvenin düşük ya da genelleştirilmiş güven ve kurumsal güvenin yüksek olması; ayrıca ortak değerler ve grup üyeliğinden yüksek toplam puanlar alınması gerekmektedir.

Tanıdıklar arası güveni ölçmek için Uçar (2011) tarafından geliştirilmiş olan Stratejik Güven Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 9 maddeden oluşan tek boyutlu 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan stratejik güvenin fazla olduğunu, düşük puan stratejik güvenin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

Genelleştirilmiş güveni ölçmek için Uçar (2011) tarafından geliştirilmiş olan Genelleştirilmiş Güven Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 11 maddeden oluşan tek boyutlu 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan genelleştirilmiş güvenin fazla olduğunu, düşük puan genelleştirilmiş güvenin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.79 olarak bulunmuştur.

Kurumsal güveni ölçmek için Uçar (2011) tarafından geliştirilmiş olan Kurumsal Güven Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 16 maddeden oluşan tek boyutlu 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan kurumsal güvenin fazla olduğunu, düşük puan kurumsal güvenin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.79 olarak bulunmuştur.

Ortak değerleri ölçmek için Uçar (2011) tarafından geliştirilmiş olan Ortak Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 8 maddeden oluşan tek boyutlu 5 dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puan ortak değerlerin fazla olduğunu, düşük puan ortak değerlerin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.79 olarak bulunmuştur. Aynı ayrı boyutlar incelebileceği gibi toplam puanlar da alınıp sosyal sermaye düzeyi ölçülebilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 17.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde dağılımı kullanılmıştır.

Süreç

Araştırmada veriler, bireysel uygulama ve grup uygulaması şeklinde toplanmıştır. Veriler üniversitede ders saatleri içinde dersin yürütücüsünün izni ve yardımıyla toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanması 30-40 dakika arasında değişmiştir. Araştırma verileri Aksaray ilinde Nisan 2014 - Mayıs 2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler toplanırken gönüllülük ilkesi esas alınmış, katılımcılara öncelikle araştırmanın amacına yönelik kısa bir bilgi verilmiş ve ardından araştırmaya katılmak isteyen katılımcılara ölçekler verilmiştir. Ayrıca, gerekli durumlarda katılımcılara ek açıklamalar yapılmıştır. Katılımcılardan kimlik bilgileri istenmemiştir.

Bulgular

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamalar aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1. Betimsel istatistikler sosyal sermaye ve benlik kurguları ortalamaları

	\bar{x}	Ss	Skewns	Kurtosis	Range	Min	Max
Yatay Bireycilik	35.06	4.68	.071	.419	22.00	23.00	45.00
Dikey bireycilik	28.36	5.45	.184	-.286	28.00	15.00	43.00
Yatay Toplulukçuluk	34.30	4.34	-.273	.309	23.00	22.00	45.00
Dikey Toplulukçuluk	32.61	4.42	-.252	.138	24.00	20.00	44.00
Stratejik Güven	34.89	5.21	-.338	.385	25.00	20.00	45.00
Genelleştirilmiş Güven	28.70	5.56	-.280	-.118	30.00	13.00	43.00
Kurumsal Güven	47.72	9.58	-.041	.311	51.00	25.00	76.00
Ortak Değerler	30.51	4.47	-.242	.184	23.00	17.00	40.00

Tablo 2. Sosyal sermaye ve benlik kurguları arasındaki korelasyonlar

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Yatay Bireycilik	1	.257**	.330**	.251**	.249**	-	-	.246**
2.Dikey Bireycilik		1	.052	.345**	.191**	-.164*	-.045	.093
3.Yatay Toplu- lukçuluk			1	.484**	.439**	-.045	.048	.517**
4.Dikey Toplu- lukçuluk				1	.344**	-	.137*	.400**
5.Stratejik Güven					1	-.004	.019	.611**
6.Genelleştirilmiş Güven						1	.263**	-.058
7.Kurumsal Güven							1	.128
8. Ortak Değerler								1

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ **Tablo 3. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının stratejik güveni yordayıp yordamadığına ilişkin regresyon analizi**

Model	B	Ss	B	t	p	R	R ²	F	P
Sabit	9.951	3.141	.485	3.168	.000	.485 ^a	.235	17.595	.000 ^a

a. Yordayanlar: (Sabit), Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk b. Yordanan: stratejik güven

Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının stratejik güveni yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının, stratejik güveni .05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R=.485$, $R^2=.235$, $F=17.595$, $P<0.05$). Buradan hareketle Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurguları ile stratejik güven arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, stratejik güven ortalamalarına ilişkin toplam varyansın % 24'ünün açıkladığı, Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının stratejik güveni yordadığı yorumu yapılabilir.

Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde Yatay Toplulukçuluk, stratejik güvene ilişkin ortalamalar arası varyansın %35 ini açıklamaktadır ($\beta =.353$. $p < .005$. $t=5.083$).

Tablo 4. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının stratejik güveni yordamsına ilişkin coefficient tablosu

Model	B	Ss	B	t	p	ikilir	Kısımır	VIF
Sabit	9.951	3.141		3.168	.002			
Yatay Bireycilik	.083	.070	.075	1.184	.238	.078	.068	1.200
Dikey Bireycilik	.108	.061	.113	1.774	.077	.116	.103	1.224
Yatay Toplu- lukçuluk	.423	.083	.353	5.081	.000	.318	.294	1.446
Dikey Toplu- lukçuluk	.136	.084	.115	1.622	.106	.107	.094	1.509

Yatay Bireycilik ($\beta = .075$, $p < .238$, $t=1.184$); Dikey bireycilik ($\beta = .113$, $p < .077$, $t=1.774$) ve Dikey toplulukçuluğun ($\beta = .115$, $p < .106$, $t=1.622$)stratejik güveni yordamadığı görülmektedir.

Tablo 5. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının genelleştirilmiş güveni yordayıp yordamadığına ilişkin regresyon analizi

Model	B	Ss	B	t	p	R	R ²	F	P
Sabit	42.362	3.628	.326	11.678	.000	.326 ^a	.106	6.820	.000 ^a

a. Yordayanlar: (Sabit), Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk b. Yordanan: genelleştirilmiş güven

Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının genelleştirilmiş güveni yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının, genelleştirilmiş güvenin 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R=.326$, $R^2=.106$, $F=6.820$, $P<0.05$). Buradan hareketle Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurguları ile genelleştirilmiş güven arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, genelleştirilmiş güven ortalamalarına ilişkin toplam varyansın % 11'ini açıkladığı, Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının genelleştirilmiş güveni yordadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 6. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının genelleştirilmiş güveni yordamasına ilişkin coefficient tablosu

Model	B	Ss	B	t	p	Ikilir	Kısmır	VIF
Sabit	42.362	3.628		11.678	.000			
Yatay Bireycilik	-.298	.081	-.250	-3.659	.000	-.235	-.229	1.20
Dikey Bireycilik	-.041	.071	-.041	-.588	.557	-.039	-.037	1.22
Yatay Toplu- lukçuluk	.171	.096	.133	1.774	.077	.116	.111	1.44
Dikey Toplu- lukçuluk	-.242	.097	-.192	-2.505	.013	-.163	-.156	1.50

Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde, Yatay Bireycilik genelleştirilmiş güvene ilişkin ortalamalar arası varyansın %25 ini açıklamaktadır ($\beta = -.250$, $p < .005$, $t = -3.659$). Dikey toplulukçuluk genelleştirilmiş güvene ilişkin ortalamalar arası varyansın %19'unu açıklamaktadır ($\beta = -.192$, $p < .013$, $t = 2.505$). Ancak değerler negatif yöndedir bu nedenle yatay bireycilik ve dikey toplulukçuluk artıkça genelleştirilmiş güvenin düştüğü yorumu yapılabilir. Yatay Toplu-
lukçuluk ($\beta = .133$, $p < .077$, $t = 1.774$) ve Dikey bireycilik ($\beta = -.41$, $p < .557$, $t = -.558$) genelleştirilmiş güveni yordamadığı görülmektedir.

Tablo 7. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının kurumsal güveni yordayıp yordamadığına ilişkin regresyon analizi

Model	B	Ss	B	t	p	R	R ²	F	P
Sabit	50.018	6.380	.260	7.839	.000	.260 ^a	.067	4.143	.003 ^a

a. Yordayanlar: (Sabit), Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk b. Yordanan: kurumsal güven

Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının kurumsal güveni yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının, kurumsal güvenin 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R = .260$, $R^2 = .067$, $F = 4.143$, $P < 0.05$). Buradan hareketle Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurguları ile kurumsal güven arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, kurumsal güven ortalamalarına ilişkin toplam varyansın % 7'sini açıkladığı, Yatay

bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının kurumsal güveni yordadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 8. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının kurumsal güveni yordamasına ilişkin coefficient tablosu

Model	B	Ss	B	t	p	İkilir	Kısmır	VIF
Sabit	50.018	6.380		7.839	.000			
Yatay Bireycilik	-.437	.143	-.213	-3.049	.003	-.198	-.195	1.200
Dikey Bireycilik	-.106	.124	-.060	-.851	.396	-.056	-.054	1.224
Yatay Toplu- lukçuluk	.057	.169	.026	.336	.737	.022	.021	1.446
Dikey Toplu- lukçuluk	.431	.170	.199	2.535	.012	.165	.162	1.509

Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde, Yatay Bireycilik kurumsal güvene ilişkin ortalamalar arası varyansın %21 ini açıklamaktadır ($\beta = -.213$, $p < .005$, $t = -3.049$). Ancak değerler negatif yöndedir bu nedenle yatay bireycilik artıka kurumsal güvenin düştüğü yorumu yapılabilir Dikey toplulukçuluk kurumsal güvene ilişkin ortalamalar arası varyansın %20'sini açıklamaktadır ($\beta = -.199$, $p < .012$, $t = 2.535$). Yatay Toplulukçuluk ($\beta = .026$, $p < .737$, $t = .336$) ve Dikey bireycilik ($\beta = -.60$, $p < .396$, $t = -.851$) kurumsal güveni yordamadığı görülmektedir.

Tablo 8. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının ortak değerleri yordayıp yordamadığına ilişkin regresyon analizi

Model	B	Ss	B	t	p	R	R ²	F	P
Sabit	7.953	2.578	.549	3.085	.000	.549 ^a	.301	24.646	.000

a. Yordayanlar: (Sabit), Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk b. Yordanan: ortak değerleri

Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının ortak değerleri yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının, ortak değerlerin 0.05 düzeyinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($R = .549$, $R^2 = .301$, $F = 4.143$, $P < 0.05$). Buradan hareketle Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurguları ile ortak değerleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu, ortak

değerleri ortalamalarına ilişkin toplam varyansın % 30'unu açıkladığı, Yatay bireycilik, dikey bireycilik, yatay toplulukçuluk ve dikey toplulukçuluk benlik kurgularının ortak değerleri yordadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 9. Yatay ve dikey bireycilik/toplulukçuluk benlik yapılarının ortak değerleri yordamsına ilişkin coefficient tablosu

Model	B	Ss	B	t	p	İkili r	Kısmi r	VIF
Sabit	7.953	2.578		3.085	.002			
Yatay Bireycilik	.065	.058	.068	1.127	.261	.074	.062	1.200
Dikey Bireycilik	-.010	.050	-.013	-.205	.838	-.014	-.011	1.224
Yatay Toplu- lukçuluk	.414	.068	.402	6.051	.000	.371	.334	1.446
Dikey Toplu- lukçuluk	.195	.069	.193	2.846	.005	.185	.157	1.509

Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde, Yatay Toplulukçuluk ortak değerleri ilişkin ortalamalar arası varyansın %40 ini açıklamaktadır ($\beta = .402$, $p < .005$, $t=6.051$). Dikey toplulukçuluk ortak değerlere ilişkin ortalamalar arası varyansın %19'ünü açıklamaktadır. ($\beta = .193$, $p < .005$, $t=2.846$) Yatay Bireycilik ($\beta = .068$, $p < .261$, $t=1.127$) ve Dikey bireyciliğin ($\beta = -.13$, $p < .838$, $t=-.205$) ortak değerleri yordamadığı görülmektedir.

Sonuç

Yatay ve dikey bireycilik, yatay ve dikey toplulukçuluğun benlik yapılarının stratejik güveni yordayıp yordamadığına ilişkin regresyon analizi sonucuna göre yalnızca yatay toplulukçuluk stratejik güveni yordamıştır ($\beta = .353$, $p < .005$, $t=5.083$). Yatay Bireycilik ($\beta = .075$, $p < .238$, $t=1.184$); Dikey bireycilik ($\beta = .113$, $p < .077$, $t=1.774$) ve Dikey Toplulukçuluğun ($\beta = .115$, $p < .106$, $t=1.622$) Stratejik Güveni yordamamıştır. Bireyciliğin Stratejik Güveni yordamaması alan yazını ile paraleldir. Stratejik Güven özellikle tanıdıklar, akrabalar yakın ilişkide olunan insanlar arasında var olan güvendir. Stratejik Güven, özellikle dini topluluklarda, etnik köken ve ideolojiye dayanan gruplarda (Uslaner,2004),

grup aidiyetinin yüksek olduğu ve bireyin kendinin topluluğun özellikleri ve amaçları ile tanımladığı toplulukçu kültürlerin özelliğidir (Allik ve Realo, 2004). Bu araştırmanın bulgularına göre Yatay Toplulukçuluk Stratejik Güveni yordamış ancak dikey toplulukçuluk stratejik güveni yordamamıştır. Dikey Toplulukçulukta birey, kendisini hiyerarşik yapılanması olan bir iç gruba ait olarak hisseder. Bu hiyerarşik yapı hem grup üyelerinin eşitsizliği hem de bazı üyelerin yüksek statüsü ile ilintilidir. Bireyin benliği diğerleriyle karşılıklı bağımlıdır ancak eşitsizlik olgusu var olduğu için birey kendini grup üyeleriyle eşit olarak görmez. İç grup için fedakarlıkta bulunmak ve gruba hizmet etmek bu düzlemde çok önemlidir (Triandis, 1995; Triandis ve Gelfand, 1998). Yatay toplulukçulukta ise yine birey kendisini bir iç grubun parçası olarak görür ve o doğrultuda tanımlar ancak burada grup üyelerinin eşitliği ön plana çıkmaktadır. Tüm grup üyeleri aynı olarak algılanır; karşılıklı bağımlı benlik yapısı, ortak amaçlar ve uyum üzerine odaklanır. Bireyin diğer bireyler ile eşit olması temel kültürel örüntüdür (Triandis, 1995; Triandis ve Gelfand, 1998). Bu çalışmada yatay bireyciliğin stratejik güveni yordayıp dikey bireyciliğin yordamaması türk kültüründe toplulukçu ancak kendini diğerleri ile eşit hisseden bireylerin tanıdıklarına güvendiği statü ve hiyerarşi farklı olunca diğerlerine güvenmediği şeklinde yorumlanabilir. Toplulukçu olursa bile bireyler kendilerini diğer grup üyeleri ile eşit görmediklerinde ya da statü ve konumlarını farklı algıladıklarında hiyerarşinin diğer basamaklarında bulunan bireylere güvenmemektedirler.

Yatay Bireycilik, Genelleştirilmiş Güveni yordamıştır ($\beta = -.250$, $p < .005$, $t = -3.659$). Dikey Toplulukçulukta Genelleştirilmiş Güveni yordamıştır ($\beta = -.192$, $p < .013$, $t = 1.622$). Ancak değerler negatif yöndedir bu nedenle Yatay Bireycilik ve Dikey Toplulukçuluk arttıkça Genelleştirilmiş Güvenin düştüğü yorumu yapılabilir. Araştırma sonuçlarına göre Yatay Toplulukçuluk ($\beta = .133$, $p < .077$, $t = 1.774$) ve Dikey bireycilik ($\beta = -.41$, $p < .557$, $t = -.558$) genelleştirilmiş güveni yordamadığı görülmektedir. Dikey Toplulukçuluk ve Genelleştirilmiş Güven arasında gözlenen negatif ilişki beklenen bir durumdur. Hem yalnızca kendi grubuna güvenip hem de hiyerarşi ve farklılaşmanın vurgulandığı bu benlikle (Triandis, 1995; Triandis ve Gelfand, 1998) tanınmayan kişilerde ve genel olarak bir güvenin bu benlik biçimi art-

tıkça düşmesi alan yazını açısından beklenen bir durumdur. Yatay Toplulukçulukta birey kendini kendi grubu ile tanımlamakta ama grubundakiler ile eşit görmektedir. Bu benlik biçiminin de Genelleştirilmemiş Güveni yordaması alan yazını ile paraleldir. Dikey Bireycilik Genelleştirilmiş Güveni yordamamıştır. Bireyin kendini diğerlerin ayrı olarak tanımlaması ancak statü ve güç mesafesinin vurgulandığı bu benliğin genelleştirilmiş güveni yordaması genelleştirilmiş güvende eşitliğin önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yatay Bireycilik Genelleştirilmiş Güven arasında negatif ilişki çıkmıştır. Araştırmanın bu bulgusu alan yazını ile paralel olmayan bir bulgudur. Genelleştirilmiş Güven toplulukçu değerler ve yaşam tarzından (kolektif kimliklerden) çok bireysel değerleri yansıtır (Uslaner, 2004; Allik ve Realo, 2004). Bu durumda Yatay Bireyciliğin yani bireylerin kendilerini diğerleri ile eşit ama farklı olarak algılamasının genelleştirmiş güveni yordaması beklenir. Ancak değerler negatif yöndedir yani, Yatay Bireycilik arttıkça Genelleştirilmiş Güven düşmektedir. Bu durum Türk toplumunda Yatay Bireyci benlik kurgusu içinde olanların genel olarak tanımadıkları kişilere güven düzeylerinin düşük olduğuna işaret etmektedir. Türk toplumunda var olan güven düşüklüğünün benlik biçimlerinden bağımsız olarak bu süreci etkilediği yorumu yapılabilir. Bu durum Sosyal sermayenin de Türk toplumunda düşüklüğüne işaret etmektedir.

Araştırma bulgularına göre Dikey toplulukçuluk kurumsal güveni yordamıştır ($\beta = .199$, $p < .012$, $t = 2.535$). Yatay Bireycilik de Kurumsal Güveni yordamıştır ($\beta = -.213$, $p < .005$, $t = -3.049$). Ancak değerler negatif yöndedir bu nedenle yatay bireycilik arttıkça kurumsal güvenin düştüğü yorumu yapılabilir. Yatay Toplulukçuluk ($\beta = .026$, $p < .737$, $t = .336$) ve Dikey Bireycilik ($\beta = -.60$, $p < .396$, $t = -.851$) Kurumsal Güveni yordamadığı görülmektedir. Araştırmanın bu bulguları genel olarak kurumlara karşı bir güvensizlik olduğunu göstermektedir. Dikey Toplulukçuluğun kuramlara güveni yordaması bireylerde statü ve hiyerarşi farklılığına vurgu olunca kurumlara karşı güvenin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum statü artınca mevcut statüyü korumak için kurumlara güven olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yatay Bireyciliğin kurumlara güveni negatif yönde yordaması kendini diğerlerinden farklı ama eşit hisseden

bireylerinde eşitlik değeri arttıkça kuramlara güvenin düştüğü şeklinde yorumlanabilir.

Regresyon analizindeki β değerleri incelendiğinde, Yatay Toplulukçuluk ($\beta = .402$, $p < .005$, $t=6.051$) ve Dikey Toplulukçuluk ($\beta = .193$, $p < .005$, $t=2.846$) ortak değerleri yordamıştır. Yatay Bireycilik ($\beta = .068$, $p < .261$, $t=1.127$) ve Dikey Bireyciliğin ($\beta = -.13$, $p < .838$, $t=-.205$) Ortak Değerleri yordamadığı görülmektedir. Araştırmanın bu bulguları alan yazını ile paralelik göstermemektedir. Ortak Değerleri yani başkaları ile ortak iş yapma ve değer oluşturmayı Dikey ve Yatay Toplulukçuluk yordamış Dikey ve Yatay Bireycilik yordamamıştır. Bu durumda Türk toplumunda bir topluluğa ait hissetme ve kendini o toplulukla tanımlama arttıkça ortak iş yapma yöneliminin arttığı bireycilik artıkça bu yönelimin düştüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu bu ölçek maddelerinin Türk toplumunda tanıdıklar arası iş yapma olarak algılandığı şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırma bulgularına topluca bakıldığı zaman, hangi benlik biçimi içinde yer alırsa alınsın, genelleştirilmiş güven ve kurumlar güvenin düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgular Türk toplumunda sosyal sermayenin düşük olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgu yalnızca sosyal sermaye olgusunun bazı araştırmacıların savunduğu gibi batı kültüründe yüksek düzeyde olması ile tam olarak açıklanamaz. Daha öncede belirtildiği gibi Japonya ve Çin toplulukçu bir kültürler olmalarına rağmen sosyal sermaye düzeyleri yüksektir (OECD, 2010). Buna ek olarak bu araştırma Türk kültürü içinde olmakla beraber, bireylerin kendilerini yatay dikey bireyci ve toplulukçu olarak algılamaları üzerinden yapılmıştır. Bu nedenle Türkiye’de genel olarak sosyal sermaye olgunun düşük olduğu sonucuna varılabilir. Türkiye’de sosyal sermaye olgusu üzerine yapılan daha önceki çalışmalarda da sosyal sermaye düzeyi düşük olarak bulunmuştur (Erdoğan, 2003; OECD, 2010; Uçar, 2011; Uçar ve Morsünbül, 2015). Ortalamalar incelendiğinde türk toplumunda Yatay Bireycilik ve Yatay Toplulukçuğun yüksek olduğu Dikey Bireycilik ve Dikey Toplulukçuluğun düşük olduğu görülmektedir. Bu durum Türk kültüründe kendini diğerleri ile eşit olarak görmenin önemli olduğu rekabet, kazanma ve statü farkının vurgulanmasının düşük düzeyde olduğuna işaret etmektedir. ($\bar{X} YB=35.06 > \bar{X} YT=34.30 > \bar{X} DT=32.61 > \bar{X} DB=28.36$). En düşük ortalama dikey bireycilik olarak bulun-

muştur(\bar{X} DB=28.36) Bu bulgudan hareketle Türk kültüründe dikey bireyciliğin özellikleri olan rekabet, statü olarak farklılığa önem verme ve eşitsizlik vurgusu yaparak kendini güçlü bir şekilde diğerlerinden farklı algılamanın düşük düzeyde olduğuna işaret edebilir. Ölçeklerdeki madde sayıları dikkate alınarak incelendiğinde en yüksek ortalama stratejik güven (\bar{X} SG=34.89) en düşük genelleştirilmiş güven(\bar{X} GG=28.70) olarak bulunmuştur. Bu değerler de Türk toplumunda sosyal sermayenin düşüklüğüne işaret etmektedir.

Yatay Dikey Bireycilik ve Toplulukçuluk ayrımı rekabet, eşitlik, statü vb değerler ile ilişkilidir. Genelleştirilmiş Güveni Yatay Bireycilik ve Yatay Toplulukçuluk negatif yönde yordamıştır. Bu durum sosyal sermaye ve eşitlik olgusunun yakın ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Değerler ve sosyal sermaye ilişkisi Türk kültüründe araştırılmalıdır.

Türk toplumunda diğer insanlara karşı genel bir güven düşüklüğü görülmektedir. Tanıdıklar arası güveni bile yalnızca Yatay Toplulukçuluk yordamıştır. Bu durumun nedenleri ve değerler ile ilişkileri araştırılmalıdır.

Relationships Between Vertical And Horizontal Individualism/Collectivism And Social Capital

*

Mehmet Ertuğrul Uçar – Ümit Morsünbül

Aksaray University

Social capital is a result of human relations that depends on trust and it is a non-material capital. Three important components of social capital that created by social networks are trust, common values and the emotional of belongings. To know people and to be in touch with them are not enough for the emergence of a social capital. Belonging, knowing and trust to other people and to believe that you are sharing common values with these people are necessary for the social capital.

In cross cultural and social psychology self is defined as dependent and interdependent selves that explain effect of culture. In this approach dependence-interdependence represent that how individuals feel and behave regardless individuals live in which society and part of society. However explaining individual's behavior with dependence-interdependence caused to confusion like individualism-collectivism.

According to Triandis, it is important to make the distinction between vertical and horizontal individualism/collectivism. Vertical collectivism includes perceiving the self as a part (or an aspect) of a collective and accepting inequalities within the collective. Horizontal collectivism includes perceiving the self as a part of the collective, but seeing all members of the collective as the same; thus equality is stressed. Vertical individualism includes the conception of an autonomous individual and acceptance of inequality. Horizontal individualism includes the conception of an autonomous individual and emphasis on equality. Some psychologists suggest that social capital related to individualism and collectivism. In light of the literature the aim of this study is to examine

whether vertical and horizontal individualism/collectivism predict social capital.

In the present study it is hypothesized that;

Hypothesis 1. Vertical and horizontal individualism/collectivism significantly predict strategic trust.

Hypothesis 2. Vertical and horizontal individualism/collectivism significantly predict general trust.

Hypothesis 3. Vertical and horizontal individualism/collectivism significantly predict institutional trust.

Hypothesis 4. Vertical and horizontal individualism/collectivism significantly predict common values.

The participants of this study consisted of 234 (66.7% female, 33.3% male) university students. Personal data form was used to obtain data on demographical features of the participants such as age and gender. The Vertical and Horizontal individualism/Collectivism Scales, Social Capital Scale including strategically trust scale, general trust scale, institutional trust scale, common values scale were used.

Pearson correlation was used in order to determine correlation between variables. Regression analysis was used to determine whether vertical and horizontal individualism/collectivism predict social capital.

The preliminary analysis indicated that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly predicted strategically trust, general trust, institutional trust, common values. First regression analyzed showed that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly predict strategically trust.

Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly explained 24 % variance of totally in strategically trust ($R=.485$, $R^2=.235$, $F=17.595$, $P<0.05$). Horizontal individualism/Collectivism significantly predicted strategically trust ($\beta =.353$, $p < .005$, $t=5.083$) others not.

Second regression analysis showed that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly predict general trust ($R=.326$, $R^2=.106$, $F=6.820$, $P<0.05$). Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly explained of 11 % total variance in general trust.

Horizontal individualism ($\beta = -.250$, $p < .005$, $t = -3.659$) and Vertical Collectivism ($\beta = -.192$, $p < .013$, $t = 2.505$) significantly predicted only general trust. Vertical Collectivism and Horizontal individualism predicted general trust but directions are negative. Its means when Vertical Collectivism and Horizontal individualism decrease, general trust increases.

Third regression analysis showed that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly predict, institutional trust Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism is significantly explained of 7 %total variance in institutional trust ($R = .260$, $R^2 = .067$, $F = 4.143$, $P < 0.05$).

Horizontal individualism ($\beta = -.213$, $p < .005$, $t = -3.049$) and Vertical Collectivism ($\beta = -.199$, $p < .012$, $t = 2.535$) significantly predicted institutional trust.

Fourth regression analysis showed that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly predicted common values. Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism significantly explained 30 % of total variance in common values ($R = .549$, $R^2 = .301$, $F = 4.143$, $P < 0.05$). In this model Horizontal Collectivism explained %40 total variance ($\beta = .402$, $p < .005$, $t = 6.051$), Vertical Collectivism explained 29 %total variance ($\beta = .193$, $p < .005$, $t = 2.846$) in common values.

Overall, the results of this study indicated that Vertical individualism/Collectivism and Horizontal individualism/Collectivism predicted social capital strategically trust, general trust, institutional trust, common values.

In this study means of general trust is low ($\bar{x} = 28.70$) and strategically trust is high ($\bar{x} = 34.89$) in study groups. There are negative relationships between Horizontal individualism and general, trust institutional trust. This finding indicated that social capital and trust are low in Turkish culture regardless self types.

Kaynakça / References

Allik J., ve Realo A. (2004). Individualism-collectivism and social capital. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 35(1), 29-49.

- Aronson, E., Wilson, T.D. ve Akert, R.M. (2012). *Sosyal psikoloji*. Orhan Gündüz (Çev.). İstanbul: Kaknüs
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Breugelmans, S. M., Chasiotis, A., ve Sam, D. L. (2015). *Kültürlerarası psikoloji araştırma ve uygulama*. Çev. Ed. Leman Pınar Tosun, Ankara: Nobel.
- Burger, J.M. (2016). *Kişilik* (5.Baskı). İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu (Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgun, O. E., Karadeniz, S., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Coleman, J.S., (1994). *Foundations of social theory*. Belknap Pres. Cambridge MA
- Coleman, J.S., (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 9(94), 95-120
- Erdoğan, E., (2005). *Türk gençliği ve siyasal katılım boyutları*. http://www.ari.org.tr/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1 (2010 da ulaşıldı)
- Field, J., (2006). *Sosyal sermaye*. (Çev: B.Bilgen ve B. Şen) İstanbul: Bilgi üniversitesi Yayınları.(Eserin orijinali 2003 yılında yayınlandı).
- Fiske, A. P. (2002). Using individualism and collectivism to compare cultures--A critique of the validity and measurement of the constructs: Comment on Oyserman et al.(2002). *Psychological Bulletin*, 128, 78-88.
- Fraenkel, J. R., ve Wallen, N. E. (1993). *How to design and evaluate research in education*. New York: Mcgraw-Hill.
- Fukuyama, F (1998). *Güven, sosyal erdemler ve refahın yaratılması*. İstanbul: T. İş Bankası Yayınları
- Hofstede, G. (1984). The cultural relativity of the quality of life concept. *Academy of Management review*, 9(3), 389-398.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). Whatever happened to modernization? *Cross-cultural Psychology Bulletin*, 32(4), 8-12
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2017a). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. Koç Üniversitesi Yay: İstanbul

- Kitayama, S., ve Markus, H. R. (2000). The pursuit of happiness and the realization of sympathy: Cultural patterns of self, social relations, and well-being. *Culture and subjective well-being*. (Ed Diener and Eunkook M. Suh, editors). Boston: MIT press.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Markus, H. R., ve Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological review*, 98(2), 224-253
- OECD (2010). *Social Capital, Human Capital and Health* What is Evidence. <https://www.oecd.org/edu/.../45760738.pdf>. (02.02.2016)
- Myers, D.G. (2015). *Sosyal psikoloji* (10. Baskıdan çev.). Serap Akfırat (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oyserman, D., Coon, H. M., ve Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 128, 3–72.
- Oyserman, D., (2015). Values: Psychological Perspectives. Values, Psychology of. In: James D. Wright (editor-in-chief), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition, Vol 25. Oxford: Elsevier. pp. 36–40
- Putnam, R., (1992). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press
- Putnam, R., (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of american community*. Simon and Schuster pres
- Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. P., ve Gelfand, M. J. (1995). Horizontal and vertical dimensions of individualism and collectivism: A theoretical and measurement refinement. *Cross-cultural research*, 29(3), 240-275.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A., Sears, D. O. (2007). *Sosyal psikoloji*. (çev. Ali Dönmez). İstanbul: İmge yayınları
- Triandis, H. C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of personality*, 69(6), 907-924.
- Triandis, H. C., ve Suh, E. M. (2002). Cultural influences on personality. *Annual review of psychology*, 53(1), 133-160.

- Uçar, E., (2011). *Üniversite öğrencileri ve üniversiteden mezun olan bireylerin sosyal sermaye düzeylerinin benlik biçimleri ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçar, E., (2016). Sosyal sermaye ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 5-28
- Uçar, M.E. (2015). *Kimlik stilleri beliren yetişkinlikte sosyal sermayeyi yordamakta mıdır?*. I.Uluslararası Uygulamalı Sosyal Bilimler Kongresi,1(1), 807-812. (Tam Metin Bildiri)
- Ulsaner, E.M. (2002). *The moral foundations of trust*. New York: Cambridge University Pres
- Ulsaner, E.M., (2004). *Trust as a moral value*. Handbook of Social Capital. (Eds.D. Castiglione, J.W. Deth, G. Wolleb) Oxford University Press.
- Wasti, S. A, Erdil, E. S. (2007). Bireycilik ve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: Benlik kurgusu ve INDCOL ölçeklerinin Türkçe geçerlemesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*,7, 39-66

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Uçar, M. E. ve Morsünbül, Ü. (2018). Yatay dikey bireycilik/toplulukçuluk sosyal sermaye arasındaki ilişkiler. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 794-822. DOI: 10.26466/opus.493082